

Θεματική ενότητα συνεδρίου:	8^η Καινοτομίες στην εκπαίδευση : Καλές εκπαιδευτικές πρακτικές
Κατηγορία εργασίας:	Σύντομη ανακοίνωση

Γεφυρώνοντας την εκπαίδευση με την εργασία : μια εκπαιδευτική δράση στο μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού με μαθητές Γυμνασίου της Λάρισας

Βλαχοδήμου Ευπραξία

Υπεύθυνη ΣΕΠ , ΚΕΣΥΠ Λάρισας

vlachodi@sch.gr

Περίληψη

Ζούμε ραγδαίες εξελίξεις σε όλους τους τομείς της ζωής μας. Νέα πρότυπα, νέες μορφές απασχόλησης, πολυπλοκότητα και πολυτισμικότητα, οικονομική κρίση, ύφεση και ανεργία επηρεάζουν την κοινωνία, την εργασία, την εκπαίδευση.

Οι μαθητές μας για να διεκδικήσουν μια θέση στην αγορά εργασίας θα πρέπει αφού συλλέξουν, αναλύσουν, συνθέσουν και οργανώσουν τις πληροφορίες για τον εαυτό τους, την εκπαίδευση, τον χώρο της εργασίας να οδηγηθούν στη λήψη απόφασης και να είναι έτοιμοι να κάνουν μεταβάσεις, να είναι ευέλικτοι και προσαρμοστικοί.

Δίνει το σχολείο τα κατάλληλα εφόδια; Έχουν οι μαθητές μας τις δεξιότητες να ανταπεξέλθουν στο δύσκολο εργασιακό περιβάλλον; Τι κάνουμε οι εκπαιδευτικοί; Παρουσιάζω μια καλή πρακτική ανάπτυξης δεξιοτήτων επικοινωνίας και δημιουργικότητας και όχι μόνο, με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, (Τ.Π.Ε.), όπως υλοποιήθηκε στα πλαίσια του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, (Σ.Ε.Π.) και σχολικών δραστηριοτήτων κάθε είδους τις σχολικές χρονιές 2011-2012 και 2012-2013 με μαθητές Γ τάξης Γυμνασίου της Λάρισας.

Στην εργασία που ακολουθεί παρουσιάζεται εν συντομία το σύγχρονο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο οι μαθητές οργανώνουν την ενήλικη ζωή τους και ο Σ.Ε.Π. έχει σκοπό να παρέχει βοήθεια κατά τη μετάβαση αυτή.

Η επιλογή κατάλληλων μεθόδων διδασκαλίας εξασφαλίζει τη συμμετοχή των μαθητών σε ένα εργαστήριο δημιουργίας και αναζήτησης.

Στα αποτελέσματα της υλοποίησης καταγράφεται ο κριτικός αναστοχασμός που δίνει τη δυνατότητα εκτίμησης των αλλαγών που έφερε η δράση στις ικανότητες, στάσεις και συμπεριφορές των συμμετεχόντων.

Συμπερασματικά, με τη συγκεκριμένη καλή πρακτική υποστηρίζεται ότι οι μαθητές εφοδιάζονται με τις απαραίτητες ικανότητες ώστε να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν στο εργασιακό τους περιβάλλον .

Λέξεις κλειδιά : δεξιότητες επικοινωνίας και δημιουργικότητας.

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η ραγδαία εξέλιξη των Τ.Π.Ε., η μετάβαση στην «κοινωνία της γνώσης», οι μετακινήσεις πληθυσμών, η διαμόρφωση πολυπολιτισμικών

κοινωνιών, η οικονομική ύφεση και η ανεργία, η αύξηση ατόμων που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου και απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό, οι επιπτώσεις της ταχύτητας στην επικοινωνία ατόμων και ομάδων είναι από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της εποχής μας που επηρεάζουν άμεσα τον κοινωνικοοικονομικό τομέα (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2000). Απομακρυνόμαστε από μια μορφή γραμμικής σταδιοδρομίας και οδεύουμε σε νέες μορφές που συχνά αποδίδονται με τους όρους «απρόβλεπτη», «πολύπλευρη», «ασταθής», «κυκλική» και «μεταβατική».

Κάτω από τις συνθήκες αυτές η αγορά εργασίας δεν προσφέρει σταθερά μονοπάτια και ο νέος εργαζόμενος καλείται να αναλάβει με υπευθυνότητα πρωτοβουλίες και να δείξει προσωπική ευθύνη προκειμένου να κατευθύνει τη ζωή του και να διαχειριστεί τη σταδιοδρομία του (ό.α. στο Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Αργυροπούλου & Δρόσος, 2013)

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Στο περιβάλλον ρευστότητας και αβεβαιότητας που δημιουργείται τα νεαρά άτομα καλούνται να λάβουν αποφάσεις όχι μόνο για τις σπουδές και το επάγγελμα αλλά και αποφάσεις ζωής που συνδέονται άμεσα με τον τρόπο οργάνωσης της ενήλικης ζωής τους.

Στο πλαίσιο του κριτικού αναπτυξιακού μοντέλου (Κοσμίδου – Hardy, 2008) που εφαρμόζεται στο μάθημα του Σ.Ε.Π. (σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και το σχολικό βιβλίο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός Γ Γυμνασίου, για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή) σκοπός είναι η παροχή βοήθειας προς τους μαθητές προκειμένου να αναπτύξουν θετική αυτοαντίληψη, κριτική σκέψη, ικανότητες λήψης αποφάσεων και μετάβασης με στόχο πάντα τη συνεχή προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη.

Οι ειδικότεροι στόχοι που τίθενται είναι οι εξής :

Οι μαθητές αναμένεται

- Να εντοπίζουν και να περιγράφουν χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους
- Να ασκηθούν στην προσωπική έκφραση μέσα από ποικίλους τρόπους (λεκτικούς ή μη λεκτικούς)
- Να αντιληφθούν τη σημασία της ορθής εκτίμησης των χαρακτηριστικών, ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους
- Να αντιληφθούν το σύνολο των χαρακτηριστικών, ενδιαφερόντων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους ως ένα σύστημα δυναμικά αλληλοσυσχετιζόμενων, αλλά και εξελισσόμενων στοιχείων
- Να συνειδητοποιήσουν στόχους που θέτουν στη ζωή τους και να τους συσχετίσουν με τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες, τις δεξιότητες και τις αξίες τους
- Να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής επεξεργασίας και αξιολόγησης υλικού και πληροφοριών
- Να αναπτύξουν δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας όπως ενεργή ακρόαση και κατανόηση του άλλου
- Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας και αλληλεπίδρασης, έτσι ώστε να ανακαλύψουν τους υποεαυτούς τους
- Να συζητήσουν τη δημιουργική χρήση των Τ.Π.Ε.
- Να εξοικειωθούν με τη βιωματική μάθηση και με καινοτόμες προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ – ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

Η θεωρία της βιωματικής μάθησης δίνει έμφαση στο σημαντικό ρόλο που παίζει η εμπειρία στη διαδικασία της μάθησης, καθώς και στους δεσμούς μεταξύ της σχολικής τάξης, της καθημερινής ζωής των μαθητών και της κοινωνικής πραγματικότητας.

Οι Dewey, Lewin, Piaget έθεσαν τις βάσεις της βιωματικής μάθησης (ό. α. στο Δελούδη Μ., 2002). Ο Dewey επεσήμανε τη σχέση ανάμεσα στην εμπειρία και την εκπαίδευση και διακήρυξε ότι κάθε γνήσια μορφή εκπαίδευσης γεννιέται από την εμπειρία. Ο Lewin έδειξε ενδιαφέρον για τη σύνδεση θεωρίας και πράξης και η μεθοδολογία που ανέπτυξε ανέδειξε την αξία της υποκειμενικής προσωπικής εμπειρίας στη μάθηση. Ο Piaget περιγράφει τη μάθηση σαν μια διαδικασία αλληλεπίδρασης μεταξύ του προσώπου και του περιβάλλοντος. Παιδαγωγοί και ερευνητές με τον όρο βιωματική μάθηση αναφέρονται στον αγγλικό όρο «learning by doing» που συνεπάγεται την ενεργό συμμετοχή των μαθητών σε δραστηριότητες όπως η έρευνα, η εργασία πεδίου, οι δημιουργικές συνθέσεις, κλπ.

Η επιλογή της κατάλληλης τεχνικής προκύπτει μετά την απάντηση σε μια σειρά από ερωτήματα που πρέπει να θέσει ο εκπαιδευτικός, όπως αν προκαλείται και εξασφαλίζεται η ουσιαστική και αυθεντική συμμετοχή των μαθητών, αν καλύπτει τις ανάγκες των μαθητών και τα ενδιαφέροντά τους, αν έχει περιθώρια ευλυγισίας και ελαστικότητας, αν προκαλεί τους μαθητές σε στοχαστική και κριτική εξέταση, επανεξέταση και ανάλυση των δεδομένων, των πτυχών, των παραμέτρων του θέματος, αν σέβεται και αν αναγνωρίζει το μαθητή (Μαυρογιώργος, χ.η.)

Λαμβάνοντας υπόψη το θεωρητικό υπόβαθρο καταλήγουμε στις παρακάτω τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική πρακτική που προτείνεται στην παρούσα εργασία:

- Ερωτήσεις – απαντήσεις (απλός τρόπος της ενεργητικής συμμετοχής, βοηθάει στην έκφραση, αξιοποιεί τις γνώσεις και εμπειρίες, οικοδομεί το ομαδικό πνεύμα, αποτυπώνει τις διαφορετικές οπτικές, κλπ)
- Καταιγισμός ιδεών (ενθαρρύνει την αυθόρμητη έκφραση, συμβάλει στην πολυεπίπεδη εξέταση ενός ζητήματος)
- Άσκηση (οδηγεί σε πράξη, ανάλυση της εμπειρίας, άντληση γενικών αρχών, σύνδεση με τη θεωρία)
- Επίδειξη (συντελεί στην απόκτηση πρακτικών γνώσεων)
- Λύση προβλήματος (επικέντρωση στο πρόβλημα, εμπλέκει τους μαθητές στην ανάλυσή του και την αναζήτηση λύσης)
- Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση (απευθείας επαφή των μαθητών με τις πηγές, ανάπτυξη της ικανότητας “μαθαίνω πώς να μαθαίνω”, ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και υπευθυνότητας).

ΠΟΡΕΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Δίνουμε φύλλο έργου με ερωτήσεις που επιδιώκουν την ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης, την αποτύπωση της διαφορετικής οπτικής (π.χ. τι βλέπεις στην εικόνα; και ο κάθε μαθητής δίνει τη δική του διάσταση σε αυτό που βλέπει).

Παρουσίαση – Συζήτηση των απαντήσεων.

Ζητάμε 2 λέξεις από κάθε μαθητή (μια λέξη θετική και μια λέξη αρνητική).

Γράφουμε τις λέξεις στον πίνακα. Ζητάμε από τους μαθητές να συνθέσουν μια ιστορία χρησιμοποιώντας και αυτές τις λέξεις με θέμα σχετικό με το Σ.Ε.Π. (π.χ. τα ενδιαφέροντά μου, τι μου αρέσει να κάνω, τι θα γίνω όταν μεγαλώσω, πώς περνάω τον ελεύθερο χρόνο μου, ποιός είμαι, τι μου αρέσει στον εαυτό μου, πώς φαντάζομαι τον εαυτό μου 10 χρόνια μετά, κλπ).

Διαβάζουμε τις ιστορίες.

Ζητάμε να εικονοποιήσουν τις ιστορίες τους (π.χ. με σκίτσα, κολάζ, κλπ)

Προσπαθούμε να κάνουμε τις ιστορίες ταινία (π.χ. με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού, καταιγισμό ιδεών, επίδειξη, άσκηση, αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, λύση προβλήματος).

Παρουσιάζουμε τις εργασίες.

Σχολιάζουμε όλη τη δραστηριότητα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αναμενόμενα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας είναι η καλλιέργεια ικανοτήτων – δεξιοτήτων, η αλλαγή στάσεων, η υιοθέτηση συμπεριφορών.

Ενδεικτικά αναφέρουμε :

- την ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν την αυτογνωσία, την αυτοπαρουσίαση, την παρουσίαση εργασίας.
- την ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και διαπροσωπικής επικοινωνίας
- την ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας, αποδοχής του άλλου, αλληλεπίδρασης
- την ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης και έκφρασης
- την ανάπτυξη δεξιότητας χρήσης Τ.Π.Ε. και ένταξης τους στη σχολική πράξη
- την ανάπτυξη θετικής στάσης προς το σχολείο και το μάθημα
- την ανάπτυξη θετικής στάσης προς την πορεία εξερεύνησης του εαυτού και του περιβάλλοντος προκειμένου να επιλεγούν σπουδές και επάγγελμα
- την υιοθέτηση υπεύθυνης συμπεριφοράς κατά την ανάληψη ευθυνών στις σχολικές εργασίες, κλπ

Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με τον αναστοχασμό όλης της διαδικασίας και την παρουσίαση του παραγόμενου υλικού. Οι συμμετέχοντες μαθητές έχουν την ευκαιρία να αναφερθούν στα συναισθήματά τους, να παρατηρήσουν τις αλλαγές στις ικανότητες, στάσεις και συμπεριφορές τους και να σχολιάσουν κριτικά τη διαδικασία που ακολουθήθηκε.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κάνοντας την προτεινόμενη εκπαιδευτική δράση με τους μαθητές, τους δίνουμε την ευκαιρία να συμμετέχουν, να εξερευνήσουν πτυχές του εαυτού τους, να νοιώσουν τη χαρά της ανακάλυψης, της γνώσης και της δημιουργίας. Όλα τα παραπάνω επηρεάζουν τη μάθηση και βοηθούν στη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων και της προσωπικής επάρκειας του κάθε μαθητή στην πορεία του προς τον κόσμο της εργασίας και την ενήλικη ζωή. Επίσης εμπλέκουν στη σχολική πράξη και μαθητές που είχαν την τάση να απέχουν από το μάθημα ή να εγκαταλείπουν την προσπάθεια συμμετοχής σε αυτό.

Επιπλέον δίνουμε και στον εαυτό μας την ευκαιρία να δουλέψουμε όχι απλά σε τάξη αλλά σε ένα εργαστήριο έμπνευσης και δημιουργίας, να αρνηθούμε τον δασκαλοκεντρικό τρόπο προσέγγισης της γνώσης και να προωθήσουμε τη μαθητοκεντρική διαδικασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Γκιάστας, Ι., Δημητρόπουλος, Ε., Ρέππα, Ε., & Τσέργας, Ν. (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός Γ΄ Γυμνασίου: Σχεδιάζοντας το επαγγελματικό μου μέλλον (Βιβλίο εκπαιδευτικού)*. Αθήνα:ΟΕΔΒ.

Γκιάστας, Ι., Δημητρόπουλος, Ε., Ρέππα, Ε., & Τσέργας, Ν. (2012). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός Γ΄ Γυμνασίου: Σχεδιάζοντας το επαγγελματικό μου μέλλον (Βιβλίο μαθητή)*. Αθήνα:ΟΕΔΒ.

Δελούδη, Μ. (2002). Βιωματική μάθηση – Δυνατότητες αξιοποίησής της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 145 – 159.

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών ΣΕΠ.

Ανακτήθηκε από http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/19deppsaps_SEP.pdf

Κοσμίδου – Hardy, Χρ. (2008). Θεωρητικά ζητήματα για τη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Μαυρογιώργος, Γ. (χ.η.). *Μέθοδοι και τεχνικές για παιδαγωγικές παρεμβάσεις. Σχέδιο παιδαγωγικού συμβολαίου*. Ανακτήθηκε από <http://www.innovation.edu.gr/wp-content/uploads>

Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2000). Η συμβουλευτική στη νέα χιλιετία: Δεδομένα, τάσεις και προοπτικές στον Ελληνικό χώρο. *Νέα Παιδεία*, 94, 66-74.

Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. Αργυροπούλου, Αικ., & Δρόσος, Ν. (2013). *Ανάπτυξη δεξιοτήτων διά βίου διαχείρισης της σταδιοδρομίας: Θεωρητικό πλαίσιο*. Αθήνα: ΕΟΠΠΕΠ,10-11.